

Keuze uit de aanwinsten

Afb. 1. ANTHONY OBERMAN
(Amsterdam 1781–1845
Amsterdam).

De schilder in zijn atelier,
1820.

Doek, 43,5 x 36 cm. Gesig-
neerd en gedateerd (op de por-
tefeuille): *A. Oberman 1820*.

Opn.: Sinds lange tijd bestaat
in het Rijksmuseum een verza-
meltraditie op het gebied van
(zelf-)portretten van in het

museum vertegenwoordigde
kunstenaars. In 1994 kon aan
de collectie kunstenaarspor-
tretten dit charmante schilderij
van de Amsterdamse schilder
Anthony Oberman worden
toegevoegd, voorstellende de
kunstenaar in zijn atelier.
Oberman was een in zijn tijd
gewaardeerde schilder van
landschappen met paarden,
stalinterieurs en paardenpor-

tretten, en later, na 1828, van
vruchten- en bloemstillevens.
Dankzij het legaat Van der
Hoop beschikte het museum
reeds over drie fraaie schilde-
rijen van de kunstenaar: *Twee
ruiters in een landschap* uit
1817 en *De harddraver 'de
Vlugge'* van Adriaan van der
Hoop in de weide en *De hard-
draver 'de Rot'* van Adriaan
van der Hoop bij het koetshuis,

beide uit 1823. Tezamen met een groot aantal andere schilderijen uit de collectie van Adriaan van der Hoop is dit drietal werken door de Gemeente Amsterdam in langdurig bruikleen aan het Rijksmuseum afgestaan. De nieuwe aanwinst toont een momentopname uit Obermans carrière als paardenschilder: we zien de kunstenaar op 39-jarige leeftijd in zijn atelier, ten voeten uit bij zijn ezel, waarop een voltooid landschapschilderij staat. Een aan de wand hangend schilderij met paarden en een gipsen beeldje van een harddraver verwijzen naar Obermans specialisatie. Daarnaast geven de overige attributen in het atelier een aardig beeld van een negentiende-eeuwse schilderswerkplaats. Voor de ezel zit een man met hoge hoed, op de rug gezien, waarschijnlijk een 'klant' van Oberman, zoals Van der Hoop dat was. Een portefeuille met tekeningen, waarop de kunstenaar signatuur en datering plaatste, staat tegen de stoel geleund. Het schilderij is voorzien van een negentiende-eeuwse lijst, die mogelijk de oorspronkelijke is.

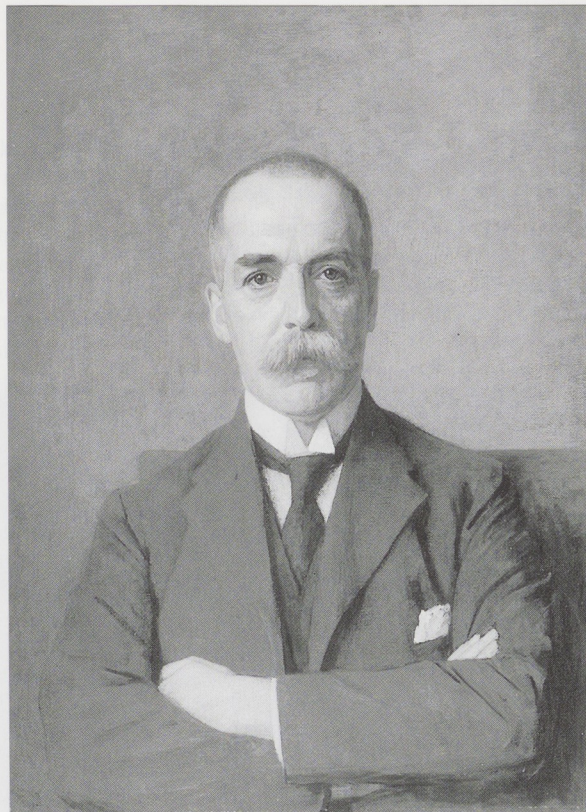
Herk.: Kunsth., Parijs. Aankoop met gelden geschonken door de Belport Familien Stifting, 1994 (inv.nr. SK-A-4890).

Afb. 2. JAN PIETER VETH
(Dordrecht 1864–1925
Amsterdam).

Portret van Isaïc de Bruijn
(1873–1953).

Doek, 80 x 63,5 cm.

Opn.: Toen Isaïc de Bruijn in 1922 zijn loopbaan als bankier beëindigde, werd, in opdracht van de bank, zijn portret geschilderd door Jan Veth. Dit portret bevindt zich nog steeds in het bezit van de bank Pierson, Heldring en Pierson. Deze bijzonder nauwkeurige

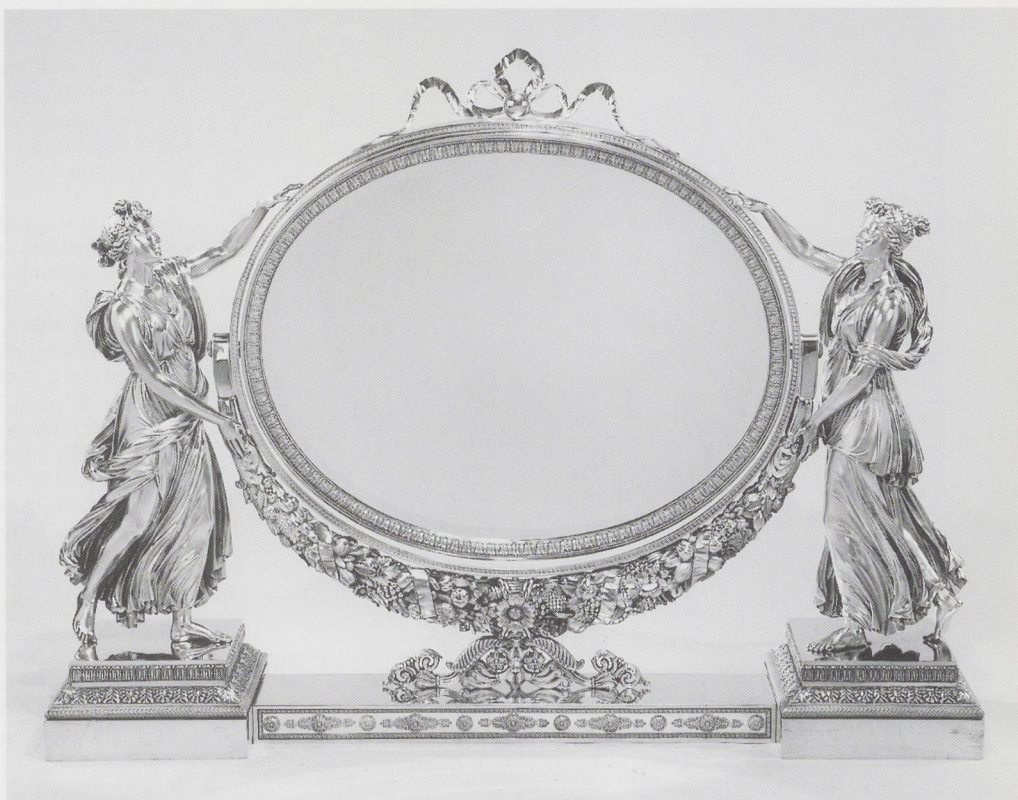

repliek, die thans door de familie aan het Rijksmuseum ten geschenke is gegeven, moet Veth in diezelfde tijd hebben vervaardigd.

Jan Veth heeft, met zijn grote inzicht in kunst en kunstgeschiedenis, De Bruijn geïnspireerd bij het vinden van een nieuwe levensbestemming: de voormalige bankier werd kunstverzamelaar, waarbij hij over een buitengewoon scherpe kwaliteitszin bleek te beschikken. Later heeft het echtpaar De Bruijn-Van der Leeuw zich in sterke mate laten leiden door de adviezen van de directeur van het Rijksmuseum, F. Schmidt-Degener; de verzameling was toen al voor het museum bestemd. In 1961 werd een dubbelnummer van het *Bulletin van het Rijksmuseum* aan de schenking De Bruijn-Van der Leeuw gewijd. Etsen van Rembrandt en Hercules Segers, tekeningen van

Hendrick Goltzius, Aelbert Cuijp, Rembrandt, maar ook van Giambattista Tiepolo en Antoine Watteau, enkele meubelen en zilveren voorwerpen, alles met uiterste zorg gekozen, maakten er deel van uit. Hoogtepunt was het *Zelfportret als apostel Paulus* van Rembrandt, geschilderd in 1661. Schilderijen van Gerard ter Borch, Jan van de Cappelle, Emanuel de Witte, Cornelis Ketel, Nicolaes Maes en Jan Steen behoren nog steeds tot de lievelingen van het publiek. Al eerder had het echtpaar bijgedragen aan aankopen en schenkingen gedaan, zoals een tapijtreeks met de geschiedenis van Eliëzer en Rebecca en Rembrandts *Portret van Saskia*.

Herk.: Geschenk van mr. A.G. Lubbers en mevr. H.F. Lubbers-de Bruijn, 1994 (inv.nr. SK-A-4893).

Afb. 3. Toiletspiegel van verguld zilver.

H. 87 cm, Br. 118 cm, D. 25,7 cm.

BRUSSEL, 1828-'29, door JOSEPH-GERMAIN DUTALIS, de figuren naar ontwerp van LOUIS ROYER.

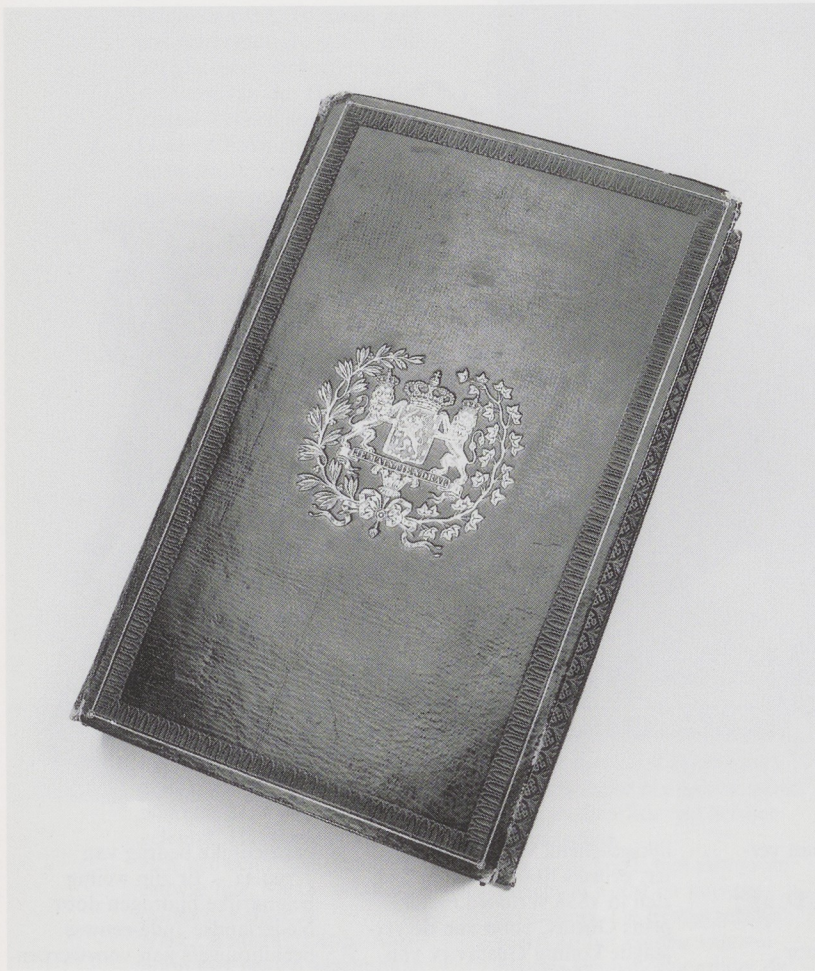
Merken: Waarborgteken keurkamer Brussel (1814-1831), 1ste gehalteteken (1814-1831), meesterteken D in vlammeend hart in ruitvormig schild = Joseph-Germain Dutalis, winkeliersmerk J.G. DUTALIS À BRUXELLES in rechthoek met afgeschuinde hoeken, vrouwenhoofd tussen i en w in ovaal, wolvekopje.

Opn.: De spiegel vormde het belangrijkste onderdeel van een groot verguld zilveren toiletstel, dat koning Willem I bij Dutalis had besteld als huwe-

lijksgeschenk voor zijn dochter, prinses Marianne. Zij had zich in 1828 verloofd met prins Gustav, zoon van de verjaagde koning Gustav IV van Zweden, maar het engagement werd het jaar daarop verbroken. Nu trouwde prinses Marianne in 1830 met haar neef, prins Albert van Pruisen. De geschiedenis van de spiegel is bekend geworden uit een recent door drs P.E.M. Langendijk ontdekte reeks brieven van Dutalis aan de sedert 1828 te Den Haag gevestigde beeldhouwer Louis Royer (1793-1868). De brieven handelen over de twee vrouwenfiguren die Royer blijkbaar op verzoek van Dutalis speciaal voor de spiegel modelleerde. De edelsmid betaalde de beeldhouwer daarvoor het

aanzienlijke bedrag van f 799.41.-. Er zijn weinig belangrijke bijdragen door Nederlandse 19de-eeuwse beeldhouwers aan voorwerpen van kunstnijverheid bekend; Royers werk voor de spiegel mag als het voornaamste thans bekende voorbeeld worden beschouwd.

Litt.: R.J. Baarsen, 'De toiletspiegel van prinses Marianne', Periodiek *Vereniging Rembrandt* 1995 (te verschijnen). *Herk.:* Veil. Sotheby, Genève 16-5-1994, nr. 186; Kunsth. S.J. Phillips, Londen. Aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt en de Rijksmuseum-Stichting, 1994 (inv. nr. BK-1994-34).

Afb. 4. *Catalogue des Produits de l'Industrie Nationale...*, Fonderie et Imprimerie Normales, Brussel 1830. Catalogus van de Tentoonstelling van Voortbrengselen van Nationale Nijverheid, Brussel 1830. Exemplaar uit de bibliotheek van koning Willem I, in paars leren band met het Rijkswapen in goud. Geannooteerd op schutblad: *Exemplaire de la bibliothèque du roi de Hollande*. Exlibris van N. Dujardin-van der Avoort. H. 21,5 cm, Br. 13,5 cm. *Opm.*: Het verguld zilveren toiletser vies van prinses

Marianne (zie afb. 3) was een van de hoogtepunten op de tentoonstelling in Brussel in 1830. Het staat in de catalogus beschreven als nr. 993a. Behalve de spiegel bestond het uit een kan en schaal, twee kandelabers, twee kandelaars, twee blakers, twee snuiters met snuiterbakjes, een juwelkistje, twee rechthoekige en acht ovale dozen, een 'speldekaart' en een bel. Het stond opgesteld op een verguld bronzen tafel waarvan het uit verschillende inheemse marmersoorten samengestelde mozaïekblad was vervaardigd

door de Brusselse steenhouwer De Vleeschouder De Proost. *Herk.*: Verz. koning Willem I; Verz. N. Dujardin-van der Avoort. Geschenk van J. Estié te Kampen, 1995 (inv. nr. BI-1995-0308).

Afb. 5. Servet van wit linnen damast met een spiegelsymmetrisch opgebouwd dessin van gestrooide bloemen, waaronder tulpen, rozen, zonnebloemen en irissen, en in de hoeken het gedeelde wapen van Mr Adriaen Nicolaesz Boogaert, Heer van Beloy (1634-1708) x (1656) Anna Briel gezegd Welhoek (1639-1688). In een hoek restant van een geborduurd gekroond monogram. H. 118 cm, Br. 90 cm. HAARLEM, ca. 1656-70. *Opm.*: Adriaen Nicolaesz Boogaert was lid van de vroedschap en burgemeester van Delft, bewindhebber der Oostindische Compagnie en heemraad, baljuw en dijkgraaf van Delfland.

In Haarlem waar zich vanaf het einde van de 16de eeuw linnenwevers vanuit de Zuidelijke Nederlanden hadden gevestigd, stond het weven van linnen damast technisch en artistiek op een zeer hoog peil. Bij het tafelgoed met 'gesaaide blom' werd in de weergave van bloemen een zo groot mogelijk naturalisme nagestreefd. In de jaren zestig van de 17de eeuw is er enige schaalvergroting ten opzichte van bloemdessins in de daaraan voorafgaande decennia.

Vgl. voor het bloempatroon en de randen een servet met in de hoeken het wapen Rijckaert-Bartolotti in het Rijksmuseum, inv. nr. BK-1988-17 (*Bulletin van het Rijksmuseum* 37 (1989), pp. 341-342, met afb. en vermelding van andere vergelijkbare stukken). *Litt.*: L.G.N. Bouricius,

'Kwartierstaten van Delftsche Vroedschappen', *De Nederlandsche Leeuw* 32 (1914), p. 324; C.A. Burgers, 'Some notes on Western European Table Linen from the 16th through the 18th Centuries', in: E.S. Cooke, Jr. (ed.), *Upholstery in America & Europe from the Seventeenth*

Century to World War I, New York 1987, p. 160, n. 66. *Herk.*: Mr. Adriaen Nicolaesz Boogaert (1634–1708) x (1656) Anna Briel gezegd Welhoek (1639–1688); Jhr. P. Six (1827–1905), heer van Vromade x (1860) H.L.E. Barones d'Ablaing van Giessenburg (1837–1872); Jkvr. L.D.C. Six

(1862–1934) x F.E. Blaauw (1860–1936); Jkvr. C.I. Six (1897–1986); Jkvr. H.M.A.F. Six (1905–1992); Veil. Glerum, Den Haag 14/21-12-1992, nr. 1077; Verz. C.A. Burgers en J.G. du Preez, Haarlem. Geschenk van C.A. Burgers en J.G. du Preez, Haarlem, 1993 (inv. nr. BK-1993-43).

Afb. 6. Servet van wit linnen damast met veroveringen van steden in de Zuidelijke Nederlanden door de Hertog van Marlborough in 1706, tijdens de Spaanse Successie-oorlog. Geheel onder een gevecht van voetvolk. Daarboven een veldheer en een kanonnier, stadsgezichten met de inwevingen: MEENEN, DENDERM.(onde), AEHT en OSSTENDE, een veldheer te paard, de inweving: DVX DE MARLBOROUGH en

diens wapen. Liggende randen met voluten. Lopende randen met voluten, door stelpen verdubbeld. In een hoek restanten van in kruissteek geborduurd: MLG en 12.

H. 118 cm, Br. 99 cm.

ZUIDELIJKE NEDERLANDEN, ca. 1706-'07.

Opm.: Het servet behoort tot een reeks die in de Zuidelijke Nederlanden is geweven ter herinnering aan belangrijke belegeringen en veldslagen tij-

dens de Spaanse Successie-oorlog (1701-1714). Deze oorlog werd gevoerd met als inzet de opvolging van de kinderloze koning Karel II in de Spaanse erflanden. Het geallieerde leger van Oostenrijk, de Republiek en Engeland stond onder bevel van de Hertog van Marlborough. Na de beslissende veldslag bij Ramillies op 23 mei 1706 werd in de daarop volgende maanden bijna geheel Brabant en

Vlaanderen op de Franse coalitie terugveroverd. Op het servet zijn de veroveringen van Ostende (6 juli), Menen (22 juli), Dendermonde (7 september) en Ath (20 oktober) weergegeven. Bij de vrede van Utrecht in 1713 kwam aan meer dan anderhalve eeuw Spaanse souvereiniteit in de Zuidelijke Nederlanden een einde en werd het gebied toebedeeld aan de Oostenrijkse Habsburgers.

Het Rijksmuseum bezit een vergelijkbaar tafellaken met dezelfde inwevingen (inv. nr. BK-1984-188). De voorstelling van het voetvolkegevecht werd eerder gebruikt voor de Verovering van Landau in 1704 (Rijksmuseum, inv. nr. BK-1989-33) en is later opnieuw gebruikt voor het Ontzet van Turijn in 1707 (Rijksmuseum, inv. nr. BK-16809) en de Verovering van Lille in 1708 (A.G. Pauwels en I. Bauwens-de Jaegere, *Damast*, Kortrijk 1986, nr. 120). Met verandering van sommige stadnamen is het patroon in 1709 nog tweemaal gebruikt (Pauwels en Bauwens-de Jaegere, nr. 132, en verz. C.A. Burgers en J.G. du Preez, Haarlem). *Litt.*: J. Six, 'Oud Tafellinnen', *Het Huis Oud en Nieuw* 6 (1908), p. 73; H. Clifford Smith, 'A Marlborough damask napkin, gift to Mr. Churchill', *Country Life* 92 (1942), p. 1079. *Herk.*: Verz. jhr. dr. J. Six van Hillegom (1857-1926) x H.M.A.F. Bosch Reitz (1867-1951); Verz. jkvr. H.M.A.F. Six (1905-1992); Veil. Glerum, Den Haag 14/21-12-1992, nr. 1080; Verz. C.A. Burgers en J.G. du Preez, Haarlem. Geschenk van C.A. Burgers en J.G. du Preez, Haarlem 1993 (inv. BK-1993-48).

Afb. 7. Servet van wit linnen damast met een zogenaamd 'kantpatroon'. Randen rondom met kantmotieven en vazen en ornament met bloemen; rozetten in de hoeken. In een hoek geborduurd in kruissteek: s.

H. 98,5 cm, Br. 82 cm.

ZUIDELIJKE NEDERLANDEN, ca. 1720-30.

Opm.: Het dessin is afgeleid van lampas zijden stoffen met een symmetrisch opgebouwd patroon van bloemen en bladeren. Het staat als kantpatroon bekend omdat het gewoonlijk onderdelen met een klein ruitpatroon omvat, dikwijls in de vorm van stroken en linten, die doen denken aan kantstroken. Zijdeweefsels met dergelijke dessins waren in het tweede decennium van de 18de

eeuw gangbaar. Sommige auteurs dateren zijden stoffen met kantpatronen echter vanaf het einde van de 17de eeuw.

Herk.: Verz. jhr. P.J. Six (1895-1986); Verz. jkvr. C.I. Six (1897-1986) en jkvr. H.M.A.F. Six (1905-1992); Veiling Glerum, Den Haag 14/21-12-1992, nr. 1102; Verz. C.A. Burgers en J.G. du Preez, Haarlem. Geschenk C.A. Burgers en J.G. du Preez, Haarlem 1993 (inv.nr. BK-1993-50).

Afb. 8 a en b en omslag.
ONKOKU-SCHOOL (JAPAN, ca.
1630-1660).

Een paar kamerschermen met
bloemen en vogels in lente en
winter.

Kleuren op met bladgoud ver-
guld papier gespannen over
een houten raamwerk, elk
scherm 166,5 x 357 cm.

Herk.: Kunsth. Leighton
Longhi, New York. Aankoop

door de Vereniging van Vrien-
den der Aziatische Kunst ter
gelegenheid van haar 75-jarig
bestaan, met steun van de Ver-
eniging Rembrandt en de
Rijksmuseum-Stichting, 1993
(inv. nr. AK-MAK-1464-a-b).
Litt.: K. Ruitenbeek, 'Twee
Vouwschermen met een Voor-
stelling van Bloemen en
Vogels in Lente en Winter',
Aziatische Kunst 24 (1994),

nr. 2, pp. 2-15; K. Ruiten-
beek, 'Twee Japanse kamer-
schermen' *Periodiek Vereni-
ging Rembrandt* 4, no. 3,
najaar 1994, pp. 2-12.

Afb. 9. OGATA GEKKO
(1859–Japan–1920).

Rolschildering met een tijger
op een rots.

Inkt, kleuren, goud en lak op
papier, 157 × 57,5 cm. Gesig-
neerd: *Ogata Gekko shashi*
(‘heeft dit geschilderd’), geda-
teerd: *Taisho 2* (1913).

Opm.: De in Tokyo werkzame
Gekko genoot voornamelijk
bekendheid als prentkunste-
naar maar werkte ook als
schilder en als ontwerper van
ceramiek en lakwerk (Lau-
rence P. Roberts, *Dictionary of
Japanese Artists*, Tokyo/New
York, 1976, p. 123).

Herk.: Kunsth. Hotei, Leiden
(cat. *Japanese prints 14* (1994),
p. 56, nr. 81). Aankoop met
gelden geschonken door de
Belpoort Familien Stiftung,
1994 (inv. nr. AK-RAK-1994-1).

Afb. 10. YAMAMURA KOKA
(1886–Japan–1942).
Rolschildering met een magnoliatak.
Inkt, goud en kleuren op
papier, 55 x 75 cm. Gedateerd
1933.

Herk.: Kunsth. Hotei, Leiden.
Aankoop met gelden geschon-
ken door de Belport Familien
Stiftung, 1994 (inv. nr. AK-
RAK-1994-3).

Afb. 11. ZHOU JUN (Shanghai 1955).
De kade van Xinshi, provincie Sichuan, aan de rivier de Jins-hajiang, 1983.
Inkt en kleuren op papier,
38 x 55,2 cm.
Herk.: Geschenk van de kunstenaar, 1994 (inv. nr. AK-RAK-1994-2).

Afb. 12. Hengselvat (*you*) van brons met *taotie*-monsters in laag relief, het hengsel versierd met een ruitpatroon en twee gehoornde monsterkoppen. H. 37,5 cm. CHINA, Westelijke Zhou-periode (11de–10de eeuw voor Chr.)
Herk.: Part. verz., Deventer. Aankoop 1993 (inv. nr. AK-RAK-1993-2).

Afb. 13. Driervoet (*ding*) van brons met twee oren en zes verticale ribben versierd met *taotie*-maskers en *kui*-draken. Aan de binnenzijde een inscriptie. H. 19 cm. CHINA, Westelijke Zhou-periode (11de–10de eeuw voor Chr.)
Herk.: Part. verz., Deventer. Aankoop 1993 (inv. nr. AK-RAK-1993-1).

Afb. 14. Spiegël van brons,
versierd met vier apen die
elkaar bij de staart grijpen.
Diam. 16,6 cm.

CHINA, late Zhou-periode
(4de-3de eeuw voor Chr.).
Herk.: Geschenk van de heer
en mevrouw H. van Beek te
Arnhem aan de Vereniging
van Vrienden der Aziatische
Kunst ter gelegenheid van
haar 75-jarig jubileum, 1993
(inv. nr. AK-MAK-1462).

Afb. 15. Een paar gordelhaken
van verguld brons.

L. 9 cm, Br. 5 cm.
CHINA, Westelijke Han-
periode (2de-1ste eeuw voor
Chr.).

Herk.: Geschenk van de heer
en mevrouw H. van Beek te
Arnhem aan de Vereniging
van Vrienden der Aziatische
Kunst ter gelegenheid van
haar 75-jarig jubileum, 1993
(inv. nr. AK-MAK-1463-a-b).